

Tudi vsaka druga pijača, ki ima lastnost v sebi človeka vpijaniti, pripelje sčasoma ali pa tudi mahoma hude nasledke, — vunder tako kmalo, tako gotovo, tako hudo nobena druga kot žganje, zato, ker nobena druga nima toliko vinskiga cveta v sebi, kot žganje, ki je po večim delu čist cvet. Prijatelj čuj! kaj žganje dela, ako v kaki skledi z ognjem do njega prideš — vžge se ti in gori. Naj ti bo to očiteno dokaz: kaj tudi v životu dela; če ne gori, pa saj tli, dokler se pijanec posuši.

Tudi žganje je božji dar, tudi žganje mora biti na svetu za mnoge fabrike in zdravila, — ali zoper žganje kot navadno vsakdanjo pijačo, kakor se žalibog! sedanji čas vedno bolj vživa, mora sleherni, ki svoj narod ljubi, svoj glas povzdigniti. Vem dobro, da je tak glas večidel le glas vpijočiga v pušavi, posebno ob letinah, ko se malo vina pridela in je zavoljo tega vino drago, žganje pa dober kup — vunder ne sme ljudomil človek jenjati svariti in svoj glas povzdigovati, ne da bi zmirjal pijance, katerim je vsaka beseda le bob v steno, ampak da odkriva škodljive lastnosti žganjice in podučiti tiste, ki se še podučiti dajo in celò ne véjo, da je žganjica strupenica.

Ne morem pa tega nauka svojim rojakam boljši na serce položiti, kakor so ga ljudomili knezoškof Lavantinski škof v svojim „duhovsko-pastirskim glasu, velike nesreče varovati ljube Slovence na Štajarskem“ izustili po svoji navadni prijetni besedi. Iz tega „glasa“ bom toliko povzel, kolikor v moj namen sega, razodeti vsim svojim dragim rojakam škodljivost žganja. Komur je za srečo svojih rojakov mar, naj posluša in pripoveduje krog in krog, kar je slišal:

1. Žganje oboža ljudi, — cele rodbine, starše in otroke nesrečne stori; žganje bo grob domačije, ktere se prime. Le pogledite pijanca, kako se njemu, njegovi ženi in otrokam godi, ki žganje pijejo! Pijanc vès bled, alj pa ko kuhan rak, raztergan okolj hodi in zadnji pertič prodá, de ga na žganju zapije; njegova žena nima kaj kuhati; njegovi otroci nimajo jesti, ne kaj obleči. Naj več družin zavolj pijanosti nesrečnih po svetu za kruham gre, naj več kmetij po pijancih na boben pride. Skoz pijanost oboža pijanc, žena, otroci, in vsi, kateri mu kaj posodijo, zgubijo; pri pijancu tudi kerčmar zgubi, kateri mu preveč na vup daja. Srenja mora poslednič pijanca rediti in njegovim nesrečnim otrokam za kruh skrbeti.

Pijanc noče delati, in v kratkem tudi ne more, zakaj žganje mu ude oslabi in trupla moč sneda, kakor kukic alj knaver (červ) čerstvo drevó. Rokodel, žganopivec, se tako zlo trese, de ni delati v stanu, dokler ne pije. Po piji en časek še komara, pa kmalo zopet oslabi. Gospodinja žganja vajena se tako zdela, de za drugo ni, kakor de pije. Dopolnijo se žganopivcam besede svetiga Duha, ki pravi: „Kdo kliče jomene? Kdo ječi in izdihuje? Kdo se prepira? Kdo ima zatekle oči? Tisti, ki cele noči kozarc za kozarcom poluskajo. Taka pijača zlo milo teče po gerlu, poslednjič pa pikne ko gad, in rani ko strupna kača“.

Ne recite: Žganje nam daja novo moč, in nas za delo oživi. Ta beseda je goljufna in gerdalaž. Žganopivcu se godi kakor bolniku v legru (vročinski bolezni). Tudi bolnik je v ognenci močen, in po dva možka mu večkrat nista kos. Pa hitro po taki nezdravi moči bolnik na smert oslabi, in po cele mesence dni veliko slaboto občuti, ako ne umerje. Pogoje ko se človek žganja napije, po-

prej oslabi. Lenoba, vboštvo in pa kup dolgov je žganopivcov navadno tovarštvo. Njih časna sreča gre rakovo pot; pa tudi večna sreča jim umira.

(Dalje sledi.)

Pravoznanske pisma.

5. pismo.

Da se zatožencu zagovornik pripusti, je le pravična reč, ker obdolžen biti in pa kriv biti ni vselej eno.

Zagovornik je pa zatožencu toliko potrebniji, ker temu navadno pravoznanske ravnila niso znane, ker je v zapertji od vsega sveta ločen, se tedaj nikjer posvetovati ne more, in marsikteri tudi v taci okoljšinah vès preplašen potrebno zavednost zgubi. Zagovornik je tedaj tacemu zvest svetovavec, je pa tudi služabnik postave, — in iz te dvojne razmere izvirajo pravice in dolžnosti zagovornika.

Zagovornika častitljiva naloga je zatoženca, ki morebiti le zavolj nesrečnih zoper njega govorečih okoljšin za krivega veljá, brez da bi bil zares kriv, krivde in kazni oprostiti, — pri tacem pa, ki je bil kriv spoznan, si on prizadeva, da se mu huji kazin ne odmeri, kakor jo je po postavi zaslužil. Zagovornika opravilo je tedaj vse zvesto preiskati in zvediti, kar v brambo zatoženca govori, naj že bo to v obdolženem djanju, v osebi zatoženca, ali v pravdi sami, — in po vsih teh potih zvedene zljajšave sodnikom odkritoserčno razodeti, — ob kratkem rečeno: njegovo sveto opravilo je soglasno z državnim pravdnikom in preiskavnim sodnikom resnico odkriti in pravici zadostiti. Zato mu je pripušeno zatožbine pisma in vse sodniške akte pregledati, se z zatožencem pogovoriti in scer tudi zunej sodnije vse zvediti, kar mu služi v razjasnjenje dotične kazenske pravde.

Če pa hvalim to lepo nalogo zagovornikov, po kateri se za sveto pravico vsacega, naj bo kdor koli, poganjati imajo, — pa ne da bi hvalil taci zagovornikov, ki si prizadevajo z blišobnimi govoricami sodnikom glavo zmešati in serce omamiti, ali z zvijačami sveto resnico in pravo prevreči, — ne hvalim taci, ki zoper svojo vést vsako hudodelstvo zagovarjajo in si hudiču samemu prizadevajo podobo angelja dati — ali clo taci, ki se zoper svojo vést ne sramujejo zatoženču prigovarjati, da naj terdovratno tají in skuje mnoge laži, oprostiti se krivde in kazni. Če bi utegnil kak zagovornik s tacem brezvestnim ravnanjem si hvale in slave iskati, ne zasluži več častitljivega imena zagovornika, šlo bi mu ime tovarša hudodelnika.

Po zagovarjanju si krivičnemu odmerjena kazin še le pridobi vesoljno zaupanje, saj je sedaj vsakdo prepričan, da je pravična, ker je tudi nar krepkejši zagovarjanje odverniti ni bilo v stanu.

Temu le še to pristavim, da je naloga zagovornika vedno le ena in ravno taista, — da se pa vunder zagovornik drugači mora obnašati pred porotniki, drugači pa pred zborom, zvedenih sodnikov, vsak lahko razume.

Iz tega, kar sim dosihmal povedal, je očividna visoka pomemba zatožbine ravnave, ki se v pravdi težkih hudodelstev še na višji imenitnost povzdigne.

Pri nas veljá po sedanjim redu kazenske pravde zatožbina ravnava ne le pri težkih hudodelstvih, temuč tudi pri pristopkih in pregreških. Po cesarskim patentu od 31. grudna l. l. ima zatožbina ravnava po pričakovanem redu kazenske pravde le pri težkih hudodelstvih, pri hudodelstvih in pri tistih pregreških veljati, ki so izročeni okrajnim kolegialnim sodnijam; pri manjših ka-

zinskih rečeh, ki spadajo v oblast okrajnih sodnij, je preiskavna skrivna ravna vpeljana.

Ogled po svetu.

(Vinski pridelk). — V celem austrijskem cesarstvu se pridelala na leto krog 40 milijonov veder vina, in sicer: na Laškem 2,076.000 veder, v Austriji 200.000, na Erdeljskem 1,500.000, na Štajarskem 1,366.000, Dalmatinskem 1,188.000, Tiroljskem 796.000, Moravskem 365.000, Krajnskem, Goriškem in Teržaškem 354.000, na Češkem 49.000, skupaj 9,696.000, na Ogerskem pa 28 milijonov veder, tedaj trikrat toliko, kakor v vsih drugih deželah našega cesarstva.

(Kupčijstvo v Terstu). — V Terst se je pripeljalo v letu 1842 za 78 milijonov in 309.000 gold. blaga, v letu 1851 pa za 122 milijonov gold., tedaj za 44 milijonov gold. več od leta 1842. Na tuje je šlo iz Tersta blaga v letu 1842 za 60 mil. 527.000 gold., v letu 1851 pa za 96 mil. gold.; tedaj za 36 milijonov več od leta 1842. Iz tega se očitno vidi, kako kupčija v Terstu napreduje.

(Zgodovina tobaka). — Tobak so pripeljali v letu 1559 v Evropo in le kmalo se je tako razširil, da se ga je posebno veliko porabilo. Vlade, misleče, da je zdravju škodljiv, so ga prepovedale. Na Francoskem je bil prepovedan 1575. Angleški kralj Jakob I. je sam knjigo zoper puhanje tobaka pisal, ktere ga sta tudi papež in bernski senat ostro prepovedala; ruski car je dal vsim, ki so ga vohali (šnofali), nose odrezati, Muhamed IV. in šah perzijski sta ga puhati (piti) pod smertno kaznijo prepovedala. Temu vkljub se je vendar le vedno bolj razširjeval po vsih deželah tako, da se je že v letu 1670 v zgornji Austriji samoprodaja tobaka napravila. Na Francoskem se je 4 leta pozneje ustanovila samoprodaja, namreč leta 1674. V letu 1849 je na Francoskem nesla samoprodaja 86 milijonov frankov.

(Najstarejši keršanski samostan (kloster) — je samostan Manglis na Kavkazu, ktere ga je Konstantin veliki 324 po Kristusovem rojstvu zidal. Kavkaz je velika gora na meji Evrope in Azije med črnim in kaspiskim morjem; le dve nevarni so teski (Engpässe) peljete čez-njo.

Slovanski popotnik.

Spisuje Fr. Cegnar.

* Vseslovanskega slovnika g. Šumavskega se prvi zvezek natiskuje, ki bo prve dni mesca aprila na svitlo dan.

* V Pragi je ravno v natisu „Krasorėčnik“ od g. prof. Rozum-a sestavljen. Namenjen je posebno za bolj odraslo šolsko mladost.

* V Prago se pričakuje iz Pariza kamnopolni obraz Premisla Otokarja II. od českega umetnika Jaroslava Čermak-a.

* Profesor Šembera je spisal sestavek o narečjih in podnarečjih česko-slovenskih, kakor uvod k uku o zgodovini jezika in slovstva českega.

* Česki pesnik, g. Hajniš, pripravlja za tisk zvezek pesem raznega zapopadka. — Pesme gospoda Tiche-a se pa že tiskajo in bodo skoraj na svitlo prišle.

* G. dr. Kodym je spisal prav po domače v českem jeziku knjigo pod naslovom: „Zdravoveda“ ali „najlepši způsob, jak by člověk sveho života ve zdraví a veselevžití adlouheho věku dosahnouti mohl“.

* V Pragi je prišla na svitlo knjižica pod naslovom: „Povidky pro dospělejší mladež od Dragotina Škoda; velja le 10 kr.

* Časopis „Czas“ naznani, da se v Krakovem trudijo osnovati društvo krasnih umetnost, kakor je v Pragi, na Dunaji in v Peštu. Vodilo tega društva je že sestavljeno in vladi v poterjenje poslano.

Novičar iz slovanskih krajev.

Iz Bosnie se v „Teržaški časnik“ piše: Novi vezir Velieddin Paša je došel v Sarajevo; vstrašil se je nad strašnim stanom jetnišnic in nad revnim stanom zaprtih, zavolj kteriga jih je o 2 mescih okoli 50 pomerlo. Frančiškana Jukič-a, ki je v ječi obnorel, so prenesli v bolnišnico, kjer si je hotel 3. dan vrat odrezati, vunder so o pravim času še njegov namen zapazili in ga smerti rešili. Vse, kar se od panslavizma in od vseslovanskih prekucij govori, je čisto izmišljena reč; vlada ni nič od tega zasledila, čeravno pravi, da zavolj tega ondašnje kristjane zapéra. M. Radulović-a, moža iz ene nar imenitniših hiš v Bosni, tudi v Terstu dobro žnaniga, so Turki v ječo vergli z izgovorom, da ima medaljo, ktero je od našiga cesarja „za pohvalo in v dar svojiga vseslovanskiga prizadevanja v Bosni“ prejel!!! 3 tedne so ga imeli v ječi, dokler so zvedili, da medalja ni nič družiga, kot 4 cekine tešk zlat, kakoršniga vsaka bogateji žena v Bosni za vratam nosi. Vsak Austrian sploh velja Turkam za panslavista in rogovileža, ki hoče Bosnio spodriniti. Vse povelja gredo le od Omer Paša-ta; od pravice tukaj ni duha ne sluha. Ni davnej kar je bil v Ivinici nek kristjan na podplate tako grozovito tepen, da mu je troje perstov odpadlo; pozneje je bil nedolžen spoznan. — Tako žalosten je stan kristianov v Bosni, ki se pod imenom panslavizma tako strašno mučijo! Oj reveži Slovani!

Iz Ljubljane. Poslednji zbor mestniga odbora je bil imeniten zavolj mnogih važnih pomenkov in sklepov. Visoko deželno poglavarstvo je razodelo odboru, da bo potreba pokornišnicolenúhov (Zwangsarbeitshaus), ktera je v letu 1849 tudi jetnišnica (Strafhaus) postala, razširiti, ker ima vlada namen, da bi tukaj stanovitna jetnišnica ostala, namest poprejšnje na Ljublj. gradu, ki je sedaj v oblasti vojaški in ima tako tudi ostati. V razširjenje jetnišnice je pa treba, da mesto ondi svojiga bližnjiga zemljiša 628 □ sežnjev v ta namen prepusti, in da se mesnice predstavijo. Odbor je dovolil oboje, ker je vlada povolnost razodela, ji prepušeno zemljiše po cinitvi odkupiti in k prestavi mesnic tudi v denarju pripomoči, ktere se bojo prestavile ali na Ljubljani ali pa v Gruberjev kanal, če bo ponižan in z vodo dovelj preskerbljen; dokler pa še na sedanjim mestu ostanejo, se ima nad potrebno snažnostjo oestro čuti in berž vse odverniti, kar je zoper njo. Po namenu vlade ima prihodnja jetnišnica tako obširna biti, da bo 300 jetnikov v nji prostor imelo (sedaj jih je 209), pokorivna delavnišnica pa za 50—60 lenúhov (sedaj jih je 43). Zdej se plačuje iz cesarske kase 1800 fl. v deželno kaso za najemšino tistih ječ in sob, ki se v tem poslopji za jetnike potrebujejo; kar bo po tem vlada za stanovitno jetnišnico od tega poslopja v posestvo vzela, bo povernila deželni kasi, iz ktere je bila delavnišnica zidana, za nove zidanja so pa stroški na 60.000 fl. prevdarjeni iz cesarske kase, v ktero bojo tudi Korošci za svoje jetnike plačevali, ki se bojo prihodnjič spet na Krajnsko v zapor pošiljali. — Gosp. Ambrož je dalje naznanil odboru pritožbo mestnikov, ki imajo svoje zemljiša na mahu (Morast) in ki mo-